

Formandens tale ved Søren Thomsen Skøtts begravelse den 14. December 1964.

Ved den krans af minder som flettes ved Thomsen Skøtts bære, høres også fra hans ungdomstid. 1964 er jo et mindeår. 100 år siden den gang preusserne røvede os fra Danmark og 50 år siden den første verdenskrig.

Thomsen Skøtt blev som tyveårig indkaldt og kom efter rekruttiden til østfronten, hvor han sammen med mange andre kom i russisk fangenskab i Galizien, hvorfra de med tog blev transporteret nordpå.

Ved en større station træffer han Jes Ravn, smeden fra Øster Linnet. Sammen med en franskmand søger de efter fanger fra Elsas Lothringen og Sønderjylland. De finder nogle og tyve, deriblandt en del herfra egnen.

Franskmændene ved nok at der også er oprettet en dansk nationallejr, men de kan ikke få oplyst hvor den er. Han lover dem at han nok skal sørge for at de kommer hen på et godt sted.

Efter en tre ugers rumlen i en kreaturvogn ender de så i Sarapul, vest for Uralbjergene i det nordøstlige Rusland. Her bliver de så af en stor træforarbejdningsfabrik antaget til skovarbejde og bliver der et par år.

Det lykkedes for dem at skabe et godt kammeratskab. Glæden over at være kommen levende og usåret fra frontlivet, håbet om at krigen snart må være slut og tyskerne må tabe den, er med til at holde humøret oppe. Men krigen holder ikke op. Ensformigheden ved skovarbejde begynder at gøre sig gældende. De går som afskåret fra omverdenen i denne uendelige skov.

Men så er der nogle efter mange måneders forløb får et brev eller kort hjemmefra. Det er en stor begivenhed. De vil dele den glæde, denne oplevelse med hverandre. Senere kommer der også nogle pakker. Deres indhold er som en uhyre rigdom, for det er jo ikke alene pakkens indhold, men dens tankeforbindelse med hjemmet, med far og mor, eller med hustru og børn. Gaven er så stor at modtageren ligesom ikke magter at ha det hele selv, han må dele ud af den med en eller flere af sine nærmeste kammerater og oplever at glæden bliver endnu større. Et stykke varmt undertøj klappes og beundres, hver mundfuld af en spiselig genstand bringer modtageren ligesom i nærmere forbindelse med hjemmet, hvert drag af piben, når der har været en pakke tobak med, ligesom opmuntrer og skaber mede livsglæde. Bare vi nu snart kunne komme hjem.

Så bliver det forår. Med solen og varmen kommer fluer, myg og alskens utøj, der gør arbejdet og opholdet i skoven ulideligt. Men nu skal de på den i nærheden flydende kamaflod laste brænde på slæbebådene. Det er en afveksling.

Men der sker også noget andet som for en tid standser den tiltagende svækkelse af både sjæl og krop. På en for dem uforståelig måde kommer der til nogle af dem pakker og breve fra dem ganske ubekendte mennesker i Danmark, senere enkelte aviser. Nu er de ligesom kommen lidt i forbindelse med omverdenen igen.

November revolutionen i 1917 giver fangerne en vis frihed, men skaber også niv og bekymring. Kampen mellem de røde og hvide er begyndt. Men så sker der igen noget ganske uventet.

Pastor N. A. Jensen, den danske fangepræst i Jurjew-Polski kommer sammen med en kammerat fra den danske fangelejr og besøger dem ved pinsetid i 1918. Han har hos myndighederne skaffet sig rejsetilladelse til Sarapul og tilladelse til at tage de danske fanger der med til Jurjew-Polski - mener han da. Men myndighederne i Sarapul vil ikke anerkende denne tilladelse og må med sorg i sind rejse alene tilbage. Skovgruppen sidder håbløs tilbage.

Hvad nu - er der da ingen mulighed for at komme ud af denne skrækkelige tilværelse. Pastor Jensen har ikke for ingenting kaldt sin bog om krigsfangenskabet "Ventetider". Den lille flok i skoven fik lært det til bristepunktet.

Efter et par ugers venten kommer så Frits Clausen og tre mand til Sarapul. Han har også en vis rejsetilladelse med og bruger den uden om myndighederne i Sarapul. Det lykkes ham at få en 7-8 mand med, iblandt dem Thomsen Skøtt.

Da de kommer tilbage til den danske fangelejr er denne i fuld opløsning. Efter et par ugers ophold kommer de så til Moskva, hvor de får arbejde hos Dansk Russisk Handelskompagni. Føden må de selv skaffe sig, for der er stor hungersnød der.

I slutningen af oktober kommer så endelig befrielsesdag for Thomsen Skøtt. Med persontog går det til Petrograd, derfra med skib til Stockholm og derfra som en fornøjelsestur til København.

I 46 år fik han lov til at leve og virke herhjemme.

Nu har vi så igen fulgt en god og trofast kammerat til hans sidste hvilested. Døden har haft en stor høst iblandt os i de sidste par år. Men lad os sige tak til gud for at Thomsen Skøtt fik lov at komme hjem.

På foreningens af forhenværende krigsfanger i Ruslands og egne vegne skal jeg bringe en tak til dig Maren og i unge.

Tak fordi i så ofte kørte jeres far og mor til vore årsmøder, hvor de gamle kammerater kunne opfriske minderne, ikke blot om nød og elendighed, men også om muntre og sælsomme oplevelser, og ikke mindst om gensidig hjælpsomhed. Der var ikke meget at hjælpe med, men dette lidet har hjulpet adskillige til i det hele at kunne overleve.

Og når I nu går og sysler og lægger blomster på fars gravsted, send så engang imellem en tanke til dem som blev derude, for der blev ikke lagt blomster på deres grave.

Må jeg bede følget rejse sig for at ære Thomsen Skøtts minde.

Peter Jensen